

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
АДМІНІСТРАТИВНА КОЛЕГІЯ СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО
ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ
РЕКОМЕНДАЦІЇ

15.06.2021 № 70/15-рк/к

м. Харків

КОМУНАЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВУ
«ДЖЕРЕЛЬНЕ»

*62131, Харківська обл., Богодухівський р-н, смт Гути,
пл. Миру, буд. 11*

Про припинення дій, які містять
ознаки порушення законодавства про
захист економічної конкуренції

В ході здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, на підставі подання першого відділу досліджень і розслідувань Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 06.07.2020 № 224 про початок розгляду справи за ознаками вчинення КОМУНАЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ «ДЖЕРЕЛЬНЕ» (надалі – КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ») порушення законодавства про захист економічної конкуренції, адміністративною колегією територіального відділення прийнято розпорядження від 09.07.2020 № 70/101 – рп/к про початок розгляду справи № 1/02-94-20 (надалі - Справа).

В ході розгляду Справи встановлено наступне.

КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» є юридичною особою, засноване Гутянською селищною радою Богодухівського району Харківської області, зареєстроване 12.09.2006 за № 1 450 102 0000 000381. Місцезнаходження КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ»: 62131, Харківська обл., Богодухівський р-н, смт Гути, пл. Миру, буд. 11, ідентифікаційний код юридичної особи – 34073459.

Відповідно до статуту КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ», затвердженого рішенням V сесії VII скликання Гутянської селищної ради Богодухівського району Харківської області від 19.02.2016 № 46-VII, підприємство створене з метою надання послуг з водопостачання, водовідведення населенню, іншим споживачам та мешканцям територіальної громади та задоволення селищних, суспільних потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, торговельної та іншої господарської

діяльності з метою отримання прибутку в порядку, передбаченому діючим законодавством України.

Відповідно до інформації, розміщеної на офіційному сайті <https://usr.minjust.gov.ua> Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» є забір, очищення та постачання води (код за КВЕД 36.00).

У розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» є суб'єктом господарювання.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Згідно зі статтею 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, зокрема, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення.

Отже, КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» у розумінні статті 1 Закону України «Про природні монополії» є суб'єктом природних монополій.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 № 317/6605 (надалі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики, встановлено наступне.

Об'єктами аналізу є:

- послуги з централізованого водопостачання;
- КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» - суб'єкт господарювання, який надає послуги з централізованого водопостачання.

Споживачами послуг є фізичні та юридичні особи, які отримують або мають намір отримати послуги з централізованого водопостачання.

Згідно з Методикою товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Абзацом двадцять п'ятим статті 1 Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» визначено, що централізоване питне водопостачання – господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж,

пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води.

Згідно з пунктом 1 Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (надалі – Правила № 630), Правила № 630 регулюють відносини між суб'єктом господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальних послуг, і фізичною та юридичною особою, яка отримує або має намір отримувати послуги з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення.

Відповідно до пункту 2 Правил № 630:

- централізоване постачання холодної та гарячої води - послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у холодній та гарячій воді, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем холодного та гарячого водопостачання.

Згідно з Методикою товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Централізоване водопостачання є послугою, яка не має замінників. Внаслідок технологічних особливостей централізованого водопостачання конкуренція на зазначеному ринку відсутня.

Послуги з централізованого водопостачання в розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є товаром.

Таким чином, товарними межами ринку є послуги з централізованого водопостачання.

Відповідно до вимог Методики територіальні (географічні) межі ринку визначаються шляхом установаження мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів є неможливим або недоцільним.

КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» листом від 08.05.2020 № 20 (вх. від 14.05.2020 № 2465) (надалі – Лист) зазначило, що надає послуги з централізованого водопостачання в межах населених пунктів смт Гути, с Первухінка Богодухівського району Харківської області.

Отже, територіальними (географічними) межами ринку послуг з централізованого водопостачання є територія смт Гути, с Первухінка Богодухівського району Харківської області, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ».

Відповідно до Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок із сталою структурою.

Часовими межами ринку послуг з централізованого водопостачання визначено період: 2019 - 2020 роки, січень - травень 2021 року.

В зазначений період та станом на червень 2021 року структура вказаного ринку не змінювалась.

Враховуючи викладене, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з централізованого водопостачання в межах території смт Гути, с Первухінка Богодухівського району Харківської області, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ», оскільки на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

У ході дослідження ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення встановлено, що КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» стягує кошти за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води.

За інформацією КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ», наданою Листом, КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» приймалися на абонентський облік засоби обліку холодної води споживачів. Кількість прийнятих на абонентський облік засобів обліку холодної води становить 40 шт.

Як зазначило КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» Листом, для встановлення засобів обліку холодної води та прийняття їх на абонентський облік споживачі послуг з централізованого водопостачання звертаються із заявою на встановлення засобу обліку холодної води та отримують від КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» вихідні дані та технічні умови на встановлення вузла обліку води.

За інформацією КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ», наданою Листом, послуга з видачі технічних умов є платною. Вартість послуги з видачі технічних умов на встановлення засобів обліку холодної води затверджена наказом директора КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» від 24.01.2018 № 11 та складає 58 грн.

Згідно з інформації, наданої КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» листом від 09.04.2021 № 10 (вх. від 12.04.2021 № 2053), вартість послуг з видачі технічних умов на встановлення засобів обліку холодної води не змінювалась з 24.01.2018.

КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» Листом надало копії 10 технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води. Оглядом наданих Листом технічних умов встановлено, що це єдина форма для всіх споживачів.

За даними Листа КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» фактично видано технічних умов на встановлення лічильників води населенню: за 2019 рік – 40 од. на суму 2320 грн.

Закон України «Про житлово-комунальні послуги» визначає основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають у сфері надання та споживання житлово-комунальних послуг між їхніми виробниками, виконавцями і споживачами, а також їхні права та обов'язки.

Відповідно до частини першої статті 22 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виробник має право, зокрема, видавати дозволи і технічні умови на підключення споживачів до відповідних централізованих інженерних мереж у встановленому законодавством порядку.

Відповідно до частини першої статті 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» технічними умовами є комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта будівництва, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам щодо водопостачання (з урахуванням потреб забезпечення пожежогасіння), тепло-, електро- і газопостачання, водовідведення, зовнішнього освітлення, відведення зливових вод та телекомунікації.

Згідно із абзацом першим пункту 9 Правил № 630, у квартирі (будинку садибного типу) роботи з установа засобів обліку води і теплової енергії (далі – квартирні засоби обліку) проводяться спеціалізованою організацією, виконавцем, виробником чи постачальником за рахунок коштів споживача

Абзацом другим пункту 9 Правил № 630 визначено, що квартирні засоби обліку беруться виконавцем на абонентський облік.

Згідно з підпунктом 5 пункту 29 Правил № 630 споживач має право на установа квартирних засобів обліку та взяття їх на абонентський облік.

З 02.08.2017 набрав чинності Закон України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання».

Відповідно до визначення термінів, наведених у статті 1 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання», абонентський облік вузла обліку (далі – абонентський облік) – процедура реєстрації та періодичний огляд вузлів обліку для використання показань вузлів обліку з метою комерційного або розподільного обліку.

Згідно з пунктами 5 та 6 частини першої статті 1 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання»:

- вузол обліку - комплекс пристроїв (у тому числі засобів вимірювальної техніки, що відповідають вимогам технічних регламентів), допоміжного обладнання та матеріалів до них, призначений для вимірювання спожитої теплової енергії та води, а також технічної реєстрації результатів такого вимірювання, включаючи засоби дистанційної передачі результатів вимірювання (за наявності);

- вузол розподільного обліку - вузол обліку, що забезпечує індивідуальний облік споживання відповідної комунальної послуги в будівлях, де налічуються два та більше споживачів.

Відповідно до частини першої статті 3 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» оснащення будівель вузлами комерційного обліку та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку здійснюється відповідно до проектної документації з дотриманням будівельних норм і правил у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства. Таке оснащення та відповідна проектна документація не потребують видачі технічних умов та інших вимог до встановлення вузла комерційного обліку, погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, операторами зовнішніх інженерних мереж, виконавцями комунальних послуг.

Відповідно до частини першої статті 4 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку/приладами - розподільувачами теплової енергії та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку здійснюється у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, та не потребує розроблення проектної документації, видачі технічних умов та інших вимог до встановлення вузла розподільного обліку, погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, оператором зовнішніх інженерних мереж, виконавцем відповідної послуги.

Частиною четвертою статті 6 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» визначено, що оператор зовнішніх інженерних мереж, виконавець комунальної послуги, інша особа, що здійснює розподіл обсягів комунальних послуг, зобов'язані приймати вузли обліку, встановлені відповідно до вимог цього Закону, на абонентський облік протягом 14 календарних днів, про що складається відповідний акт.

Отже, з урахуванням викладеного, оснащення будівель вузлами комерційного обліку та оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку/приладами не потребує, зокрема, видачі технічних умов.

Для споживачів послуги з централізованого водопостачання, що надаються КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ», відсутня альтернатива отримання послуги з прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води від інших суб'єктів господарювання, незалежно від місця їх розташування. За умов існування конкуренції на ринку споживач мав би можливість обрати виконавця цієї послуги, який би запропонував більш привабливіші умови отримання послуги.

Враховуючи зазначене, стягнення КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» коштів за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води є безпідставним та таким, що може ущемлювати інтереси споживачів. Таким чином, споживач для отримання послуг з централізованого водопостачання зазнає додаткових витрат у розмірі 58 грн.

При цьому, відмова споживача від отримання технічних умов на встановлення засобів обліку холодної води нестиме негативні для споживача наслідки у вигляді невзяття засобу обліку холодної води на абонентський облік та неможливості обліковувати кількість спожитих послуг з централізованого водопостачання.

За відсутності конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

Дії КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» по стягненню коштів за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води, не передбаченого чинним законодавством, стали можливими через відсутність ефективного функціонування ринкового механізму із значною конкуренцією на ринку послуг з централізованого водопостачання.

В той час, коли КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ» є єдиним надавачем послуг з централізованого водопостачання, стосунків з яким неможливо уникнути, його експлуатуюча поведінка завдає шкоду інтересам споживачів, слабка позиція яких використовується на власну користь через відсутність альтернативних джерел отримання послуг з централізованого водопостачання.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Враховуючи наведене, дії КП «ДЖЕРЕЛЬНЕ», які полягають у стягненні коштів за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води, не передбаченому чинним законодавством, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку централізованого водопостачання.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», адміністративна колегія Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає КОМУНАЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВУ «ДЖЕРЕЛЬНЕ» такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Припинити дії, які полягають у стягненні коштів за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води, не передбаченому чинним законодавством, та містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку централізованого водопостачання, усунення причин виникнення цього порушення і умов, що йому сприяють.

Про виконання рекомендацій повідомити територіальне відділення в 10-денний строк з дня їх отримання із наданням копій підтверджуючих документів.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, **провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції закривається.**

Голова колегії

Юрій ГЛАДИК